

Kuruluşundan Eylem Yöntemlerine DEAŞ Terör Örgütü

Kuruluşundan Eylem Yöntemlerine DEAŞ Terör Örgütü^[1]

Özet

Terör örgütü DEAŞ, kurulduğu 1999 yılından bu yana git gide güçlenerek ülkeler için uluslararası bir sorun haline gelmiştir. DEAŞ, başta "Irak-Şam İslam Devleti"nin üzerinde bulunduğu iki ülke, Irak ve Suriye üzere; gerçekleştirdiği eylemlerle de tüm dünyada tehdit unsurudur. Bu çalışmada din temelli bir terör örgütü olan DEAŞ'ın tarihsel süreci, eylemleri ve eylem yöntemleri, savaşçı kazama ve propaganda yöntemleri incelenerek örgütün daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: DEAŞ, Irak-Şam İslam Devleti, Yabancı Terörist Savaşçılar

1. Giriş

Irak-Şam İslam Devleti, 1999 yılından itibaren farklı isimlerle ortaya çıkmış bir süre sonra şu anki ismini almıştır. Ancak dünya kamuoyunda adıyla ilgili pek çok kısaltma yer almaktadır. Türkçede; DEAŞ / İŞİD/ DAEŞ ya da DAİŞ gibi kısaltmalarla kullanılan örgütün Arapça adı; "ed Devlet'ül İslamiy el-Irak veş-Şam'dır. Bu çalışmada örgütün kısaltması DEAŞ şekli kullanılacaktır.

DEAŞ terör örgütünün yapısında, kadrosunda ve faaliyet gösterdiği bölgelerde zaman içinde farklılaşmalar olmuş, zaman zaman güç kaybeden örgüt, zaman zaman da güç kazanmıştır. Özellikle radikal dini görüşleri ve jeopolitik olarak amaçları doğrultusunda dünyayı kendi görüşünde bölümlere ayırması, İslam dinine mensup insanlar arasında bile ayrımlar yaparak onlara "kafir, tekfur" gibi isimler vermesi, saldırılar ve infazlar düzenlemiştir. Dünyanın çeşitli yerlerinde gerçekleşen bu saldırılar örgütü küresel anlamda bir tehdit haline getirmiştir. Çalışmada; DEAŞ terör örgütünün genel özellikleri incelenmeye çalışılacak, örgütün yapısı üzerinden örgüt dinamiklerinin daha iyi anlaşılması sağlanmaya çalışılacaktır.

2. DEAŞ'ın Kuruluşu ve Tarihsel Süreci

1798 yılında Napolyon'un Mısır'ı işgalinden 1914 I. Dünya Savaşı'na kadar, Ortadoğu'daki düşüncüler ve yöneticiler İslam'ı modern çağ ile uyumlu hale getirmeye çalışmışlardır. Laiklik döneminde de İslam'ın toplumun temel taşı olarak ülkelerde korunmasına dair bir inanç varlığını sürdürmekteydi. Bu "Nahda"ya da "Arap Rönesansı" olarak bilinmektedir.

"Nahda, modern Avrupa'nın başarılı yönlerini özümsemek için tercüme yolunu benimseyerek, toplumun geniş kesimlerinin bilincini şekillendirecek bir kültürel hareket olarak ortaya çıkmıştır"^[1]. Bu durum bölgede İslami Hareketler ile Laik-Milliyetçiler arasında çekişmelere taban hazırlamıştır.

Yukarıda verilen bilgilerden yola çıkarak bölgede çekişmelerin temelleri 18.yy da Mısır'ın Napolyon işgalinden itibaren atılmaya başlamıştır sonucu çıkarılmaktadır. Gelişen ve değişen toplum düzeni çekişme ve çatışmaları da beraberinde getirmiştir.

Ancak, başka bir açıdan bakıldığında da; 1979'da Sovyetler' in Afganistan'ı işgal etmesi ile Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Soğuk Savaş Dönemi'nde bölgede etkin bir Sovyet Rusya oluşumunu engellemek adına başlattığı "Yeşil Kuşak"^[2] Projesi, 2001 yılında ABD'nin sembolü ikiz kulelere ve Pentagon'a düzenlenen 9/11 saldırılarıyla birlikte yerini İslami bir terör örgütü olan El-Kaide ile mücadeleye bırakmıştır. 1983 yılında Ronald Reagan Taliban üyelerini oval ofiste ağırlandı ve "Bu beyler tıpkı bizim kurucularımız gibi özgürlük savaşçılarıdır"^[3] şeklinde söylemlerde bulunmuştu. Bu söylemler tarihe "Reagon Doktrini" olarak geçmiştir. Bu doktrine göre komünizm ile savaşmak için özgürlük savaşçılarının dünyanın her yerinde desteklenmesi söz konusu idi.^[4]

"Sovyetler Birliği Müslüman coğrafyada anti-emperyalist, Batı karşıtı, bağımsızlıkçı ve milliyetçi grupları destekleyerek etkin olmak isterken, ABD'de Afganistan örneğinde olduğu gibi İslami grupları doğrudan ve dolaylı şekilde "şer inparatorluğu" olarak tanımladığı Sovyetler Birliği'ne karşı destek vererek var olma yolunu seçti ve bir "Yeşil Kuşak" oluşturdu."^[5]

Sovyetler Birliği'nin dağılması neticesinde sonlanan soğuk savaş Francis Fukuyama'nın tabiri ile "Tarihin Sonu" olmaması, dünya birçok savaş, iç karışıklık, terör sarmalının içine girmiş, tarih yazımı çok kısa sürelerde birbiri ile bağlantılı ya da bağlantısız birçok olayı not etmek zorunda kalmıştır. Dağılımın akabinde ABD'nin dünya düzeninde süper güç haline gelmesi bu "özgürlük savaşçılarına" olan ihtiyacı ortadan kaldırmış ve El-Kaide, Taliban gibi örgütler yeni dönemin düşmanları haline gelmiştir.

ABD Başkanı George W. Bush'un çağrısı ile "demokrasi uğruna savaş"^[6] adı altında özellikle Ortadoğu ülkelerine yönelik terörle mücadele başlamıştır. Bu dönemden itibaren güvenlik ve müttefik kavramları değişmiş, Amerika kendisinin terörle mücadelede yanında ve karşısında olanlar olarak dünyayı kategorize etmeye çalışmıştır. Bu kapsamda El-Kaide üyelerini barındırdığı iddiasıyla 2001'de Afganistan'a müdahale etmiş ve ülkedeki Taliban iktidarı son vermiştir. Ardından da 2003 tarihinde uzun yıllar kitle inha silahları bulundurduğunu iddia ettiği Saddam Hüseyin yönetimine önce silahları teslim etmesi için 48 saatlik süre vermiş ardından da Irak işgalini başlatmıştır.^[7] Bölgede meydana gelen bu olaylar İslami militanlığı da tetiklemiştir. Radikalleşen gruplar önce Sovyet ve ABD işgali sırasında Afganistan'a, ardından Irak'ın ABD tarafından işgali ile de bu ülkeleri savunmak üzere gitmişlerdir. İşgaller sonrasında ülkelerine dönen gruplar yapılarını korumuş, sonrasında DEAŞ gibi örgütlere evrilmiştir.

2.1 Ebu Musab ez-Zerkavi ve DEAŞ

Terör örgütü DEAŞ'ın kuruluş ve şekillenme aşamasını daha iyi anlayabilmek için öncelikle kurucusu Ebu Musab ez-Zerkavi'yi daha iyi tanımak gerekmektedir. 1966 Ürdün doğumlu olan ez-

Zerkavi, “Çocukluk döneminde Selefilik[2] ve Cihat kavramlarıyla tanışmıştır.

Ez-Zerkavi, dini görüşlerini Selefilik akımının “Demokrasi Şirk” söylemine dayanan Dar Selefilik koluna göre şekillendirmiştir. Kurmuş olduğu örgütte, dini referansla teorileştirilmiş ve topyekûn savaş şeklinde kurgulanmış apokaliptik (mesihyanik) bir politik vizyona sahiptir.

1988’de, 1979 yılında başlayan Sovyet işgaline karşı savaşmak üzere Afganistan’a gitmiştir.” 1992 yılında tekrar Afganistan’a giderek Bin Ladin ile tanıştığı yıl olan 1999’a kadar Ürdün’de kalmıştır. Bu dönemde ülkesinde karşıt Kral Hüseyin karşıtı söylemler ve bir sinema baskını neticesinde hapse girmiş, hapiste geçirdiği zaman zarfında İslami İlimler öğrenmeye ve hatta bulunduğu yerden fetvalar yayınlamaya başlamıştır.

1999 yılı ez-Zerkavi için bir kırılma noktası niteliğindedir. Çünkü bu yılda Afganistan’da Bin Ladin ile tanışmıştır. Ancak Bin Ladin’in ez-Zerkavi’ye yakın durmadığı iddiaları yer almaktadır. Bunun üzerine Afganistan’da çoğunluğunu Avrupa’da sürgün hayatı yaşayan Ürdün, Filistin ve Suriyeli İslamcı militanların oluşturduğu[8] Tevhid ve Cihat Örgütü’nü kurmuştur. Mevcut yapılanması ile birlikte 2001’de Irak’ın kuzeyine yerleşen ez-Zerkavi 2003’te ABD’nin Irak’ı terörle mücadele kapsamında işgal etmesi ile bölgede etkin hale gelmiş ve ABD güçlerine yönelik düzenlediği eylemler ez-Zerkavi ve örgütünün öne çıkmasına neden olmuştur.

Ez-Zerkavi kurduğu oluşum ile başından beri Bin Ladin’e yakın olmaya çalışmış, örgütü El-Kaide’nin devamı olarak nitelendirmiştir. 2004 yılında Iraklı direnişçiler ile ABD arasında gerçekleşen ve Birinci Felluce Savaşı olarak adlandırılan savaşta büyük varlık göstermiş, kendisine “Felluce İslami Halifeliği”nin Emir’i olarak biat eden savaşçılar olmuştur[9] Bölgede karizmatik bir lider konumuna gelen ez-Zerkavi, Felluce başarısının ardından Bin Ladin’e bağlılığını ilan ederek Tanzim Kaidat el-Cihat fil-Bilad el-Rafadeyn (İki Nehir Arası El-Kaide); bilinen adıyla Irak El Kaidesi’ni kurduğunu ilan etmiştir. Bin Ladin ise, kuruluşun sonra örgütün El-Kaide bünyesine bağlılığını bildirmiştir.

Tablo 1. DEAS Terör Örgütünün Tarihsel Gelişim Süreci[10]

TARİH	ÖRGÜTÜN ADI	YÖNETİCİSİ	BAĞLI OLD. ÖRGÜT	BAĞLI OLD. ÜLKE
1999	Cemaat et-Tevhid ve-Cihat	Ebu Musab ez-Zerkavi	El-Kaide	Afganistan Irak
Ekim 2004	Tanzim Kaidat el-Cihat fil-Bilad el-Rafadeyn	Ebu Musab ez-Zerkavi	El-Kaide	Irak
Ocak 2006	Mücahidin Şura Konseyi	Ebu Musab ez-Zerkavi	El-Kaide	Irak
Haziran 2006	Mücahidin Şura Konseyi	Ebu Musab ez-Zerkavi	El-Kaide	Irak
Ekim 2006	Irak İslam Devleti	Ebu Hamza el-Muhacir Ebu Ömer el-Bağdadi	El-Kaide	Irak
2010	Irak İslam Devleti	Ebubekir el-Bağdadi	El-Kaide	Irak
2013	Irak-Şam İslam Devleti	Ebubekir el-Bağdadi	-	Irak ve Suriye
Temmuz 2014	İslam Devleti	Ebubekir el-Bağdadi	-	Irak ve Suriye
2019	İslam Devleti	?	-	Irak ve Suriye

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı gibi örgüt uzun bir süre El-Kaide’ye bağlı kalmıştır. Ancak ez-Zerkavi’nin ayrımcılık yapması, İslam dinine mensup kişiler hakkında bile radikal fikirlerinin olması ve Sünni-Şii çatışmasına sebep olması El-Kaide tarafından dahi aşırı bir tutum olarak algılanmaktadır. Özellikle 2005 seçimlerinde demokratik yollar benimseyen Şiileri kafir olarak nitelendiren örgüt, bazı Sünnilere de aynı muameleyi yapmış, seçimlerde kendi aralarında birlik sağlayamamaları nedeniyle Şii nüfusun iktidara gelmesine neden olmuştur. Bu süreç sonrasında ise Şii tabanlı yönetimin Sünnilere ayrımcılık uygulaması ve yönetimin uzaklaştırması, Sünni-Şii çatışmasını daha da tırmadığıdır. El-Kaide lideri ez-Zevahiri tarafından bu şekilde çatışmaya neden olabilecek tutumlar içine girmemesi yönünde uyarılar almasına rağmen ez-Zerkavi tutumunu değiştirmemiştir.

Ancak bölgede uzun süredir etkin konumda bulunan Sünni aşiretler de ez-Zerkavi’nin bu tutumundan rahatsızlık duymuşlardır. Ez-Zerkavi, desteğinin azaldığını fark etmiş ve desteklerini sağlayabilmek adına beş Sünni direniş grubu ile bir araya gelerek 2006 yılında Mücahit Şura Konseyi’ni kurmuştur[11] Sonrasında Irak el-Kaidesi’nin yerine Irak İslam Devleti’nin (İİD) ilan edilmesi ile grup arasında destek bulamamış ve konsey dağılmıştır.

Ez-Zerkavi 2006 yılında ABD hava saldırılarında hayatını kaybetmiştir. Sonrasında yerine geçen isim ise Ebu Hamza el-Muhacir takma adıyla bilinen Ebu Eyyub el-Misri olmuştur. Ez-Zerkavi tarafından ilan edilen İİD, el-Misri zamanında kurulmuş ve bu sözde devletin başına Ebu Ömer el-Bağdadi getirilmiştir.[12]

2.2. Sahva Hareketi

2010 yılına kadar İİD’nin başında bulunan el-Bağdadi, ez-Zerkavi’nin başlattığı politikayı devam ettirmiş, aşırı söylemler örgütün düsturu olmaya devam etmiştir. Ancak daha öncesinden de Sünni aşiretlerin hoşnutsuzluğunu kazanan İİD, bölge aşiretlerinin desteğini kazanan ABD’nin, onları finansal olarak da örgüte mücadelelerini desteklemesiyle düşüşe geçmiştir. Bu durum, ABD’nin aşiretleri örgüte mücadelede desteklemesi ve finanse etmesi ve silah yardımı yapması, “Sahva Hareketi”[13] olarak bilinmektedir. Arapça kökenli olan “Sahva” kelimesinin “uyanış” anlamına gelmesi ise “Sünni Uyanış” olarak adlandırılmaktadır.

2010 yılındaki saldırılarda el-Misri ile birlikte hayatını kaybeden el-Bağdadi’nin yerine Ebubekir el-Bağdadi geçmiştir. Örgüt için başka bir dönüm noktası ise 2011’de ABD’nin Irak’tan çekilmesi olmuştur. Çünkü ABD destekli yürütülen Sahva Hareketi, devletin bölgeden çekilmesiyle desteksiz kalmış, etkinliğini yitirmiştir. Bu aşamada ise Irak’ta kurulan Maliki yönetimi Şiilere destek veren bir yönetim olması nedeniyle ülke içindeki Sünni-Şii çatışmasını bir kez daha alevlendirmiştir. Orduda Sünni varlığının istenmemesi, Sahva hareketinin Maliki yönetimi tarafından desteklenmemesi ve Sünni savaşçıların orduda alınmaması, bölgede sayıları binlerle ifade edilebilecek olan savaşçıların El-Kaide’ye ve dolayısıyla İİD’ye kaymasına neden olmuştur. Nitekim bugün DEAS’ın askeri anlamda kuvvetli olmasının en önemli nedenlerinden birisi bünyesindeki bu eski profesyonel Irak askerleridir.[14]

İİD için büyük güç kaybına neden olan Sahva Hareketi ABD’nin Irak’tan çekilmesi ve Maliki yönetiminin ayrımcı politikaları nedeniyle başarısızlığa uğramış, bölgede meydana gelen iç karışıklıklar

ülkede mezhep çatışmasına ve iç savaşa neden olmuştur. Bu durumdan faydalanan İİD ise eski gücünü tekrar toplamış, kaybettiği savaşçıların yerine yönetime tepkili ve dışlanmış askerleri almıştır.

2.3. Gerileme Sürecinden Yeniden Toparlanmaya

ABD'nin 2011 yılında Irak'tan çekilmesi bölgede pek çok dinamiği etkilemiştir. Daha önceden de değinildiği üzere, meydana gelen yönetim boşluğu iç karışıklıkları da beraberinde getirmiş, ülke iç savaşa girmiştir. Mezhepler arası çatışmalar, otorite boşluğu, ABD ile savaşmak için gelip, bölgede varlığını sürdürmeye devam eden savaşçılar ve örgütler zaten sağlamamış olan dengeyi daha da bozmuştur.

Sahva hareketi ile ciddi anlamda güç kaybeden DEAŞ, işgalin bitmesinin ardından yeniden güç kazanmaya başlamıştır. Üstelik Maliki yönetiminden kaynaklı Şii kayırmasına dayalı yönetim anlayışı bölgede yaşayan Sünnileri örgüte itmştir. Hareket alanının genişlemesiyle Irak'ta bulunan faaliyet alanı 2013 yılında Rakka'ya da almasıyla Suriye'ye taşınmıştır[15] El-Bağdadi liderliğindeki örgüt 2010'da kurulan Irak İslam Devleti'ni genişleterek Irak ve Suriye toprakları üzerinde Irak-Şam İslam Devleti'ni kurduğunu ilan etmiştir. 2014 Şubat ayında ise El Kaide, yaptığı açıklamada DEAŞ'ı tanımadığını ve Suriye'yi terk etmesi gerektiğini belirtmiştir. Kendisinin Suriye topraklarındaki temsilcisinin El-Nusra Cephesi olduğunu ilan etmiş ve bu açıklamadan sonra iki örgüt arasında şiddetli çatışmalar başlamıştır.[16]

2014 yılında Musul'un işgali ile birlikte, örgüt 16 maddeden oluşan bir manifesto yayınlamıştır. Bu manifestoya göre;

- Kadınlar zorunlu olmadıkça dışarı çıkmayacak, çıkarsa da İslami usullere uygun giyinecekler,
- Hırsızlar şeriat kanunlarına göre cezalandırılacaklar,
- Her Müslüman beş vakit namazını camide cemaat ile birlikte kılacak,
- Musul ve çevresindeki aşiretlerin düşmanla işbirliği ve iletişime girmesi yasak olacak,
- Polis ve askerler dinsiz kurumlara mensuplar, tövbe ederlerse bağışlanacak, aksi takdirde idam edilecekler,
- Türbe, mezar, anıt ve mozaleler yıkılacaklar,
- Alkol, uyuşturucu ve sigara kullanımı yasaklanacaktır.

Örgüt, yukarıdaki maddelerin sıralanmasının ardından manifestosunu: "Halk laik sistemlerle şimdiye kadar acı çekti, şimdi sıra İslam Devletindedir" şeklinde bir söylemle sonlandırmaktadır.[17]

2.4. Bölgesel Vizyonları

DEAŞ, dünyayı kendi ekseninde bölmelere ayırmıştır. Bu ayırma göre jeopolitik düzeyde üç halka mevcuttur: Irak ve Suriye'den oluşan "İç Coğrafi Halka"; geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da oluşan "Yakın Çevre Halkası" ve Avrupa, Amerika ve Asya'dan oluşan "Uzak Dış Çevre Halkası".[18]

Kendisine ait bir bayrak, marş, bölge edinen terör örgütü DEAŞ, faaliyet alanlarını belirlemiş, sözde ülkesini kurduğu Irak-Şam bölgesini kendi bölgesi ilan etmiştir. Bu iki devlet arasındaki sınırların tanınamaması ve kendince bir sınır çizmesi Skyes-Pycot Antlaşmasına olan bir tepki niteliği taşımaktadır. Antlaşma hükümünde yer alan sınırları tanımayan örgüt, tanıyan Müslümanları da düşmanları ilan etmektedir.

Üç coğrafi halkayı ele alan jeopolitik bir vizyona sahiptir. Birinci halka Irak ve Suriye'den oluşan ve kendi varlığını sürdürdüğü İç Coğrafi Halkadır.

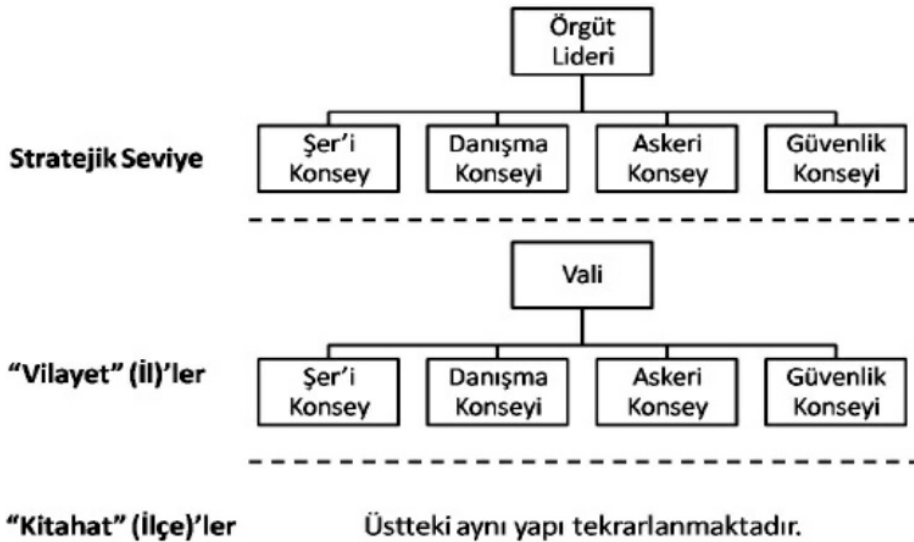
İkinci halkayı oluşturan Yakın Çevre Halkası ise sözde bölgesi etrafındaki bölge ülkelerini kapsamaktadır.

Halkanın son kısmını oluşturan diğer bölgeler ise DEAŞ için "Dar-ul Harp" ilan edilen; yani savaşılacak kısma dahil olan bölgeler ve ülkelerdir. Bu ülkelere, özellikle Müslüman nüfusun olduğu ülkelere saldırılar düzenleyerek bölge halkının Müslümanlara düşmanlık gütmesi ve bu yollarla dışlanan kesimin örgüte itilmesi hedeflenmektedir.[19]

2.5. Teşkilat Yapısı

DEAŞ terör örgütünün teşkilat yapısı aşağıda verilen tabloda olduğu gibi bölge ve bölümlere ayrılmaktadır. Örgüt içerisinde hiyerarşik bir yapı olmakla birlikte, her alt kadro bir üstündeki kadroya bağlı bulunmaktadır.

Şekil 1 . DEAŞ Terör Örgütü Teşkilat Yapısı[20]

3. DEAŞ'ın Eleman Temini

DEAŞ terör örgütü, savaşçı temini konusunda iletişim ağlarını etkin bir şekilde kullanmakta, dünyanın dört bir yanından sosyal medya kanallarıyla kendisine savaşçı temin etmektedir. Örgüte eleman temini için sohbet sayfaları açılarak "DEAŞ'e nasıl katılabiliriz?" şeklinde soru-cevap yöntemlerinin olduğu çevrimiçi dini sohbetleri kullanmışlardır[21] Ayrıca, Twitter, Facebook, Telegram, Whatsapp, Youtube, Tumblr gibi sosyal medya araçlarını da etkili bir şekilde kullanarak eleman temini etmişlerdir.

3.1. Yabancı Terörist Savaşçılar (YTS)

Fransa'da yapılan araştırmaya göre, Fransa'dan gönüllü olarak DEAŞ'e katılan savaşçılar arasında Müslüman olmayanlar için; amacı olmayan, kişiliği oturmamış, aidiyet hissi olmayan/bağımlık hissetmeyen kişilerin örgüte katıldığı ortaya konmuştur. Müslümanlar için ise motivasyonun cihat anlayışı, şehitlik algısı ve cereyan eden büyük bir olaya dahil olma isteğinden meydana geldiği belirtilmektedir.[22]

Foreign Fighters in Syria raporunda yer aldığı üzere, YTS'nin en çok olduğu ülkeler sırasıyla; Tunus, Suudi Arabistan ve Fas'tır. Bu sırayı Rusya, Fransa, Türkiye ve Birleşik Krallık takip etmektedir. Yabancı savaşçıların evlerine geri dönüşleri ise, gittikleri ülkelerde eylemler düzenlemelerine neden olmuştur. Avrupa ülkelerine dönen yabancı terörist savaşçılar, Brüksel, Belçika ve

Paris gibi şehirlerde eylemlerde bulunmuşlardır.[23]

3.2. Çocuk Savaşçılar

Çocuk savaşçılar örgüt tarafından "Hilafetin Yavruları (Cubs of the Chaliphate)" olarak tanımlanmaktadır. 2016 yılı başlarında yapılan bir araştırmaya göre DEAŞ'ın kontrol ettiği bölgelerde 3500 kişiyi köleleştirdiği, yalnızca Musul'da 800 ila 900 çocuğun terörist olarak yetiştirilmek üzere kaçırıldığı tespit edilmiştir.

Çocuklar, örgütün gelecek nesli olarak tanımlanmaktadır. Eğitimleri için 2015 yılından itibaren çocuk eğitim kampları açılmış, bu kamplarda onlara intihar eylemlerinden, silahlı saldırılara kadar pek çok alanda eğitim verip aktif görev üstlenmeleri sağlanmıştır. [24] Yayımlanan propaganda videolarında da kamuflaj giymiş çocuklar başlarında onlara komut veren liderleri ile birlikte "Allahü Ekber" sloganı attıkları görülmüştür.[25]

4. DEAŞ'ın Eylem Yöntemleri

DEAŞ terör örgütü, gerek psikolojik gerekse taktiksel olarak pek çok eylem yöntemine sahiptir. Psikolojik olarak oluşturduğu taban ile hedefindekilere çifte etki bırakmayı düşünerek titiz bir çalışma yürütmektedir. Bu kapsamda, daha önce de bahsedildiği üzere sosyal medya araçlarını kullanmakta, algılarını etkilediği ve korku oluşturduğu insanlar üzerinde düzenlediği eylemlerle nihai amacına ulaşmaktadır.

Ana eylemsel stratejisi geniş bir coğrafyayı kontrol etme odaklı jeopolitik bir yayılma anlayışıdır ve bu kapsamda düzensiz bir askeri savaş doktrinine sahiptir.[26]

Gerçekleştirdiği eylem, özellikle infaz, görüntülerini medyaya servis eden DEAŞ, bu görüntülerle halk üzerinde korku yaratmaya çalışmaktan da geri durmamaktadır. Öne çıkan eylem yöntemleri ise aşağıda sıralandığı gibidir:

- Çocuk İntihar Eylemleri
- İntihar Saldırıları
- Uzun Namlulu Silahla Ateş Açma
- Bombalı Saldırı
- Füzeli Saldırı
- Alıkoyma ve Adam Kaçırma
- İnfaz Yöntemleri (Kafa Kesme, Yakma, Yüksekten Atma)

4.1. Öne Çıkan Eylemler

Yukarıda da belirtildiği üzere, örgütün geri dönen savaşçıları Avrupa kentlerinde ve Türkiye'de pek çok eylemde bulunmuşlardır. 2004-2017 yılları arasında düzenlenen eylemlere göre Avrupa kentleri Madrid, Paris, Brüksel, Nice, Berlin, Manchester ve Londra'da çok sayıda eylem düzenlenmiş, yapılan saldırılarda 500'den fazla kişi hayatını kaybetmiştir. Eylem yöntemleri olarak ise, bomba yüklü araçlar, kalabalığın üzerine araç sürme ve intihar saldırılarının seçildiği gözlemlenmiştir.

Örgüt, Türkiye'de de pek çok saldırıda bulunmuş, 200'den fazla insanın ölümüne neden olmuştur. Bombalı saldırı, intihar eylemleri ve uzun namlulu silahlarla ateş açma yöntemleriyle eylemlerini gerçekleştiren örgüt, Niğde, İstanbul, Diyarbakır, Ankara gibi şehirleri; havaalanları, mitingler, gece kulübü ve işlek caddeler gibi kalabalık mekanları seçmiştir.[27]

4.2. Lone Wolf (Yalnız Aktör)

Yalnız aktör saldırıları, örgütün en çok kullandığı eylem yöntemlerindedir. Tanım olarak Türkçede seçilen "Yalnız Aktör" aslında "Kendi Başına Eylem" gerçekleştiren, örgüte fiziksel anlamda bir bağlantısı olmayan kişileri kapsamaktadır. Sosyal medyadan, girdiği topluluklardan veya etrafından dinledikleri ile radikalleşen, örgüt ile psikolojik olarak kendini özdeşleştiren kişilerin, kendilerinin belirlediği hedef, yöntem ve zamanlarla eylem gerçekleştirmektedir.

Bu kapsamda hareket eden DEAŞ, liderleri el-Bağdadi'nin ABD güçleri tarafından düzenlenen operasyonda öldürülmesinin ardından, örgüte gönülden bağlılık hissedene kişilere yönelik bir "Eylem Klavuzu"[28] yayımlanmış, eylemde bulunmak isteyen kişilerin hedeflerini nasıl seçmeleri gerektiği, nasıl bir yöntem kullanabilecekleri ve zamanını nasıl belirleyeceklerine yönelik taktiksel bir yol gösterme yöntemi belirlenmiştir. Eylem yöntemi olarak yakın mesafeden ateş edilmesi yönünde suikast tavsiyesinde bulunan örgüt, dünya liderlerini; özellikle ABD Başkanı Donald Trump'ı bir karikatür ile de hedef göstermiş, yakınında olabilmek için gazeteci gibi giyinmeleri gerektiğini, kameranın bir bombaya ya da silaha nasıl dönüştürülebileceğini tarif etmiştir.[29]

DEAŞ'ın Yalnız Aktör eylemlerini bu kadar tercih etmesinin sebepleri ise ucuz ve kolay planlama, bilgi akışı, maliyetinin olmayışı, örgüt ile herhangi bir bağlantının olmayışı, kimlik tespiti yapılmıyor olması, psikolojik zarar ve korku oluşturmaması, örgüt imajını güçlendirmesi, hem düşmanlara hem de sempatanlara kolay erişim sağlanması şeklinde sıralanabilir.[30]

5. DEAŞ'ın Propaganda Yöntemleri

Gerçekleştirilen terör eylemleri, devletlerin ve toplumların dikkatini zorunlu olarak örgüte çekmiştir. Örgütün bu noktada reklam ve diğer pazarlama araçlarını şiddet üzerinden sunması, örgüt için korkunun genel bir kullanım olduğunu göstermektedir.

Örgüt propagandası iki temel nokta üzerinde şekillenmektedir: Birinci nokta pragmatik faktörlerde istikrar, geçim şartları ve güvenlik gibi konular üzerinde dururken; ikinci nokta olan algısal faktörlerde ise grup içi ve dışı kimlikler, kriz, yapısal çözümler üzerine durulmaktadır.[31]

Çalışmanın pek çok kısmında da belirtildiği üzere, örgüt, sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmakta, yazılı ve sözlü araçları kullanarak, taraftarlarına ve hedefindekilere erişmektedir. Twitter, Facebook, Telegram, Whatsapp, Youtube, Tumblr gibi hesaplardan, çevrimiçi sohbet odalarından yandaş toplamlarda, algı yönetimi yaparak sempatanlar oluşturmaktadır. Aynı şekilde televizyon kanalları ve dergileri de etkin bir şekilde kullanmaktadır. Örgütün Konstantiniye, en-Nebe, Istok, Rumiya, Dabik gibi dergiler üzerinden faaliyetlerini yürütmektedir.

6. DEAŞ'ın Lojistik ve Finansal Kaynakları

Türkiye'nin DAİŞ'le mücadelesinin diğer önemli bir boyutunu da terörün finansmanının önlenmesi oluşturmaktadır. ABD ve Türkiye'nin eş başkanlığında yürütülen DAİŞ Terör Örgütünü Finansmanı adlı rapor kapsamında elde edilen verilere göre DAİŞ öncelikli olarak beş kaynaktan gelir elde etmektedir:

1. İşgal edilen topraklardan elde edilen yasa dışı gelirler (banka yağmalama, gasp, petrol sahaları ve rafinerilerinin kontrolü, ekonomik varlıkların soygunu, DAİŞ'in faaliyet alanındaki nakit para ve varlıkların yasa dışı vergilendirilmesi)
2. Fidyeye için adam kaçırma
3. Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar tarafından veya üzerinden elde edilen bağışlar
4. Modern iletişim ağları vasıtasıyla elde edilen bağışlar
5. YTS'ler vasıtasıyla elde edilen maddi destek.[32]

İnsan ticareti de örgüt tarafından kullanılan finans kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Özellikle işgal ettiği bölgelerdeki kadın ve çocukların satılması, seks kölesi olarak çalıştırılması söz konusudur. Kaynaklara göre çoğunluğunu Yezidilerin oluşturduğu 1900'den fazla kadın ve çocuk örgüt tarafından köle olarak satılmakta, savaşçılara seks kölesi olarak pazarlanmaktadır.[33]

Şimdiye kadar çok fazla gündeme gelmemekle birlikte örgüt eylemlerinin finans yöntemlerinden biri de uyuşturucu satışıdır. İtalya'da yapılan bir operasyonda DEAŞ militanlarının dünyanın dört bir yanındaki saldırıları finanse etmek üzere satmayı planladığı 24 milyondan fazla sentetik uyuşturucu tablet ele geçirilmiştir.[34] Ayrıca örgütün uyuşturucuyu sadece eylem finansmanı sağlamak için değil, kendi savaşçılarına da uyanık ve zinde tutması için temin ettiği[35] yönündeki haberler, örgütün savaşçılarına ayık tutmak ve onlara eylem finansmanı sağlamak için bu yöntemle başarmaktan çekinmediğini ortaya koymaktadır.

7. Sonuç

1999 yılında faaliyetlerine başlayan DEAŞ, yıllar içerisinde kendisini değiştirmiş, farklı liderler, farklı isimlerle yoluna devam etmiş ve kullandığı yöntemler ve eylemlerle dünya genelinde küresel bir

sorun haline gelmiştir. Gerek yaptığı eylemler, gerek propaganda yöntemleri gerekse de finans kaynakları tüm dünya için ortak hareket edilerek bertaraf edilmesi gereken bir problemdir.

Kullandığı acımasız yöntemlerle ve söylemlerini dayandığı sözde İslami kanunlarla hüküm sürmeye çalışan ve bu şekilde de devletleşme sürecine girmek için uğraşan DEAŞ, son yıllarda etkisini yitirmekle birlikte tam olarak yok edilememiş ya da kontrol altına alınmamıştır.

Çalışmada, terör örgütü DEAŞ'ın kuruluş sürecinden başlanarak gelişme dönemi ele alınmış, örgütün savaşı temini, faaliyet alanları, kullandığı eylem yöntemleri, finansal kaynakları incelenmeye çalışılmış, bir bütün olarak örgüt dinamikleri ortaya konulmak istenmiştir. Örgüte mücadele yöntemlerinin hukuki boyutuna kısa olarak girilmiş olsa da örgüte mücadelede Türkiye ve dünyanın kullandığı yöntem başka bir araştırmanın konusu niteliği taşımaktadır.

[1] **Anf için:** TERAM (Terörizmle ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi). (17 Temmuz 2020). *Kuruluşundan Eylem Yöntemlerine DEAŞ Terör Örgütü*. xx. XXXX.2020 tarihinde <https://www.teram.org/Icerik/kurulusundan-eylem-yontemlerine-deas-teror-orgutu-66> adresinden erişildi.

[2] Selefilik: İslam'ın ilk haline dönmek zorunda olduğunu ve gerekirse bu uğurda cihat yapılması gerektiğini savunan akım

[11] Oosterveld, W. T. ve Bloem, W. (2017). *The rise and fall of ISIS: From inevitability to inevitability*. The Hague Centre for Strategic Studies.

[2] Kılıç, M. (2015). *Uluslararası ilişkiler, yeşil kuşak teorisi ve örnekleri*. International Journal of Political Science Researches, 1(1).

[3] Ingersoll, G. (2013) *That time Ronald Reagan hosted those freedom fighters at the oval office*. <https://www.businessinsider.com/reagan-freedom-fighters-taliban-foreign-policy-2013-2>

[4] Glass, A. (2013) *Reagan supports freedom fighters, Feb. 6, 1985*. <https://www.politico.com/story/2013/02/this-day-in-politics-feb-6-1985-087212>

[5] Kılıç. (2015). a.g.m ss. 52

[6] Uluslararası Politika Akademisi. (2012). *11 Eylül sonrası ABD politikası*. <http://politikaakademisi.org/2012/05/11/11-eyulu-sonrasi-abd-politikasi/>

[7] Polat, D. (2016) *Irak Şam İslam Devleti uluslararası politikada Suriye krizi*. Beta yayınevi.

[8] Gürler, R. ve Özdemir, Ö. (2014). *El-Kaide'den post kaide'ye dönüşüm: İŞİD*. Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi 1(1), 113-155

[9] Kırdar, M.J. (2011). *Al Qaeda in Iraq*. Central for Strategic and International Studies. s. 4

[10] İçişleri Bakanlığı. (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesi*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf> (Not: Rapordaki tabloya son satır ilave edilmiştir)

[11] Çiftçi, E. B. A. (2017). *İŞİD: Oluşum, kuruluş ve devletleşme süreçleri*. Lectio Socialis, 1(1), 46-60.

[12] İçişleri Bakanlığı. (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesi*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>

[13] Çiftçi, E. B. A. (2017). a.g.m

[14] Erdoğan, Ş., ve Deligöz, E. (2015). *Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği*. Savunma Bilimleri Dergisi, 14(1), 5-37.

[15] İçişleri Bakanlığı. (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesi*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>

[16] Şenol, D., Erdem, S., & Erdem, E. (2016). *İŞİD: Kâresel bir terör örgütü*. Fırat University Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi, 26(2).

[17] Sabah. (2014) *İŞİD'den 16 maddelik manifesto*. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2014/06/12/isidden-16-maddelik-manifesto>

[18] Yeşiltaş, M.; Özdemir, Ö.M.; Öncel, R.; Düz, S. ve Öztürk, B. (2016). *Sınırdaki düşman: Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesi*. SETA Rapor. s.14

[19] Yeşiltaş, M.; Özdemir, Ö.M.; Öncel, R.; Düz, S. ve Öztürk, B. (2016). *Sınırdaki düşman: Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesi*. SETA Rapor. s.16

[20] Erdoğan, Ş., ve Deligöz, E. (2015). a.g.m

[21] Masi, A. (2014). *ISIS recruiting westerners: How the "Islamic State" goes after non-Muslims and recent converts in the west*. International Business Times, 9. <http://www.ibtimes.com/isis-recruiting-westerners-how-islamic-state-goes-after-non-muslims-recent-converts-west-1680076>.

[22] Barret, R. (2014). *Foreign fighters in Syria, interview with Joanne J. Myers*. Carnegie Council for Ethics in International Affairs.

[23] Gülşen, H. (2019). *Radikalleşme bağlamında yabancı terörist savaşçıların evrimi*. ORSAM Rapor (4)

[24] İçişleri Bakanlığı. (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesi*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>

[25] Dearden, L. (2015) *ISIS releases video of child soldiers training for jihad in Syria camp for 'cubs of the caliphate*. <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-releases-video-of-child-soldiers-training-for-jihad-in-syria-camp-for-cubs-of-the-caliphate-10065239.html>.

[26] İçişleri Bakanlığı. (2017). *Türkiye'nin DEAŞ ile mücadelesi*. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>

[27] A Haber. (2017). *DEAŞ'ın Türkiye'deki katliamları*. <https://www.ahaber.com.tr/ozel-haberler/2017/09/21/deasin-turkiyedeki-katliamlari>.

[28] Korso, T. (2019). *DAESH releases a guide for lone wolf assassinations after Baghdadi's death*. <https://sputniknews.com/world/201911141077307392-daesh-releases-guide-for-lone-wolves-on-assassinating-world-leaders-after-baghdadis-death-report/>

[29] Ibbetson, R. (2019). *ISIS reveals guide to killing world leaders - giving three ways for would-be jihadists to execute 'leaders, officials and military commanders*. <https://www.dailymail.co.uk/news/article-7682923/ISIS-reveals-guide-killing-world-leaders-telling-lone-wolf-jihadis-pretend-journalists.html>

[30] Mendelsohn, B. (2016). *ISIS's lone wolf strategy*. <https://www.foreignaffairs.com/articles/2016-08-25/isis-lone-wolf-strategy>

[31] Ayhan, B. Çiftçi, M. (2018). *İŞİD, propaganda ve islamofobi*. MEDİAD: Medya ve Din Araştırmaları Dergisi 1(1) 17-32. s.24

[32] Yeşiltaş, M.; Özdemir, Ö.M.; Öncel, R.; Düz, S. ve Öztürk, B. (2016). *Sınırdaki düşman: Türkiye'nin DAİŞ ile mücadelesi*. SETA Rapor. s. 68

[33] UNAMI: United Nations Assistance Mission for Iraq. (2016). *Report on the protection of civilians in the armed conflict in Iraq*. <https://reliefweb.int/report/iraq/report-protection-civilians-armed-conflict-iraq-1-may-31-october-2015-enar>

[34] VOA. (2017). *İŞİD e ait olduğu bildirilen uyuşturucu ele geçirildi*. <https://www.amerikaninsesi.com/a/isis-e-ait-oldugu-bildirilen-uyusturucu-ele-gecirildi/4099193.html>

[35] BBC. (2015). *Türkiye, İŞİD savaşçılarının da kullandığı hapları ele geçirdi*. https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/11/151123_independent_captagon.

